

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 74. ANULU XV.

Telegraful este de două ori pe săptămâna: joi și Duminică. Prenumeratia se face în Sabiu la expeditorul său pe afara la c. r. poste, cu bani, gata prin scrisori francate, adresate către expeditor. Pretul prenumeratului pentru Sabiu este de anu 7. 0. v. a. ur pe o jumătate de anu 3. 0. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru principii și teritori străini pe anu 12 fl. 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratelor se plătesc pentru între 6 fl. și 7 fl. cr. sirul, pentru a doua 6 fl. 1/2 fl. cr. și pentru a treia repetare cu 8 fl. 1/2 fl. cr. v. a.

Sabiu, în 14/26 Septembrie 1867.

Invitare de prenumeratiune

„Telegraful Român“

pe patrariul din urma (Octombrie—Decembrie) alu anului 1867. — Pretul abonamentului pe 1/2 anu e: Pentru Sabiu 1 f. 75 xr., Pentru Transilvania și Monarchia austriacă 2 fl., Pentru Principatele rom. unite și străinătate 3 fl. (H. ! !)

DD. abonanți suntu rugați a nu tarda cu trimiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rogămu a se scrie curățu, și epistolele de prenumeratiuni a ni se trimită francate—adresandu-le de dreptul la

Editura „Tel. Rom.“ în Sabiu.

Sabiu 13 Septembrie.

Septămânilor trecute amu fostu martori la petrecerea unor lucruri, cari merită a fi considerate și din partea noastră. Dupa scurtă notitie ce o amu comunicat și noi în nrulu trecutu, a fostu aici alegerea și respective realegera unui deputat pentru Sabiu. Nu atâtă alegerea în sine ci, cele ce s'au petrecută pâna la alegere atrăgu mai multu interesul nostru.

Noi cari petrecem aici în fundulu regiu scim, cum decurgeau alegerile pâna aci, fără multe profesioni de credeuri politice. Cu aceasta ocasiune vedemur să introducendu-se și usul unei vieti constituționale neusitate mai înainte și pre aici. Cu aceasta ocasiune, — nu voim sa vorbim de candidatura, — audim pronuntându-se din partea unui susu, și acăstă e o impregurare care ne interesază cu deosebire, urgiști a de reforme și de delaturarea vechilor obiceiuri, cari contradic egalei îndreptățiri. „Eu pretind unitatea legislațunei, în „tierile coronei ungurescă“, dicea candidatul Dr. Lindner în profesiunea credeului seu politic; „egalitatea înaintea legei; eu ceru respectarea autonomiei naționale și autonomia municipiilor; dorescu concesiunea unei organizații libere și proprie precum și o atare administrativă a afacerilor comunali etc.“

Numele candidatului aduce, înainte de cele ciitate, și alte impregurări, cari constată trebuința cea neamanabilă a reformelor, singură după densulu, carea aru deschide portile unei vieti publice mai active și aru sterni mai multu interesu către afacerile statului. Candidatul constată, că constituția sasăscă e în multe privințe amestecată cu principiile de cele vechi din tempulu staturilor (și ordinilor feudalismului); ca aceasta constituție, fiindu întreisuta cu asemenea principii, nu au putut să se desvălă, ci au remas aceea ce au fostu. Constată mai departe că principiul feudalisticu au adusu trăba acolo, de se preferau totu deună interesele separatistice; de corporaționile și staturile se ingrijeau de teritoriul, drepturile și privilegiile lor, cari și le asigurau prin contractele ce le faceau cu Domnitorii. Arata, mai departe, că cere sistemul adevăratu reprezentativu și adeca, că elu purcede dela unitatea poporului, dura nu dela classe deosebite; elu nisuesce la unitatea economiei statului și cea a legislațunei, la libertatea generală publică, carea o garantăza o lege comună.

Ne bucurămu că se recunoște în unu modu asiă serbatorescu defectele, în starea lucrurilor de pâna acum, pentru a veni cuvenită a speră, că după ce e recunoscutu reul a facutu unu pasu spre vindecare.

Decătu ore și va de ajunsu a lăua numai o sim-

pla nouă despre aceasta marturisire de neajunsse și defectele legilor ce se tinu de seculii trecuti?

Referințele diferitilor locuitori ai fundului regiu, cele incurcate în decursulu tempului, cari au făcutu în multe privințe din ușuri în fine drepturi suntu de natură de a pune în discordare stenținea acelor pre cari ii atinge mai de aproape. Români din fundulu regiu au prăbine cunventata cauza, de a dorî, dimpreuna cu Lindner, totu reformele înaintea căroru să cada privilegiile statuirilor și sa fia egalitatea înaintea legei, dura de alta parte români au detoria de a arata legislației starea cea adeverată a referințelor loru pre fundulu regiu, deca au fostu vătemăti și angustiați în drepturile ce le competea egalu și loru, că nu cumva sa remana și pre vii toriu sub vre-unu felu de tutela politica. —

O a douăa impregurare carea merita a nu fi trecuta cu vederea, dela alegerea, dela carea amu procesu la scrierea acestoru sîre, și respectul celu a de verat, ce sasii în genere sciura dovedi barbatului loru, carele în a de veru a fostu și este activu pentru naționa sea, — consiliariului de secțiune Ranicher.

Si voru mai aduce aminte cătorii nostri, că în o foia română se pledă de unu publicist român contra amplioiașloru, că reprezentanți ai poporului. La alegerea din cestiu, Sabiu, avea să aléga între unu avocat și unu amplioiatu. Si fiindu că ce se atinge de părările politice nu era deosebire între candidati, și era vorbă numai de a aléga între amplioiaș, se pune întrebarea din partea unui oratoru în adunările premergătoare ale alegerilor ca „pote fi alegerea trasa la indoieă, candu Sabiu, are de a dispune de celu mai renomitu doctoru în legi (Zimmermann) și de invetiacelul acestuia celu mai distinsu (Rannicher); candu pote dispune de cei mai demni dintre cei demni și de cei mai de sperantia intre cei de sperantia“. Mai departe dice același vorbitoriu: „Putem noi să ne indoim ca elu nu va face aceea ce pote? Cei ce-lu cunoscu nu se voru indoi. Activitatea lui neobosită desvoltata cu risicul de a-si derapana sanetatea în servitiul poporului seu, se pote testă prin documente dela medici. Despre curagiul seu și independenția sea testéza impregurarea, ca atunci candu regimulu absolutu au cercatu să octoieze o lege comunala, elu au pasită pre fatia și că amplioiatu o au combatutu în scrisu și în fapta. Vorbitoriu scie că pensiunarea lui Rannicher a statu odata dejă în cabinetul Maj. Sele, pentru că vorbea altufelu decum i placea regimului.“ Arata mai departe că nu în poziția omului e de a se căntă independenția, ci în insușirea sea morala. Arata că Rannicher au dovedit resemnătirea și curagiul; elu e unul din corifeii celor dăntăi naționali și pune întrebarea că sa nu dea ore Sabiu exemplu, cum are poporul să se săcuse sa-si onoreze prebarbatii sei? se provoca în fine la magiari și-i ia de modelu intru venerarea barbatilor loru celor mari prin merite reale, dar nu prin vorbe gole. — Resultatul alegerei dovezesc că aceste cuvinte n'au resunat în pustia.

De amu invetă, că sa se pote dice și de noi în diuaristică altoră, asemenea.

Evenimente politice

Sabiu, 13 Septembrie

Sambata în 21 Septembrie nou s'a tinutu o siedintă din partea ambelor deputații și N. Fr. Bl. adauge, că siedintă acăstă e ună din cele de cădătorie. În credința asiă dura, că în scurtă vreme poate află unu rezultat mai definitiv, trecește preste conjecturile ce le aflămă despre împărțirea de teritoriul statului între jumelătăile imperiului.

Cetim, că în o corespondință din Parisu la duarulu „Opinione“ se serie următoare: O nouă cestiu începe a se ivi pre orizonu. E cea a Tirolului (?). Suntu oameni cari credu — nu sciu pre ce base — că s'ară fi inteleșu Prussia și Italia să convingă pre Austria, că loru li e Tirolul, după asediarea drumului de feru prește Brenner, forte de lipsa. Se intielege, că la începutu vorbă imbiă pre Austria cu o despăgubire. Si e speranția că Austria, vediindu că în tipulu acesta și poate acoperi deficitul, se va îndupla că cede Tirolul. — Scirea această pare forte paradoxă și iaru veni omului a nu-i dă credință neci existenție ei că se înșe; insa o foia din Gratiu intitulată „Telegraf“ scrie: „Presto scurtu și nu vom mai pute vorbi despre statele de media-dî fatia cu cele de media-nópte. Deputații din Baden voru intră cu bucuria în parlamentul germanu, Hessen și Württembergu voru urmă după ele. In Munich Fröbelianismul, Calusione la foia „Süddeutsche Presse“ ce apără în dîlele aceste sub redacția unui Fröbel) s'a făcutu neputinciosu pâna nu a apărutu cea dintâi foia din „Süddeutsche Presse“, și asiă și Bavaria va fi trasa și dusă de torrentele celu puternicu. Atunci va veni rendul la tierile germane austriace. Că de o placuta satisfacere loâmu notitia, că acum și „Europe“ (diariul lui Ganescu) din Frankfurtu desemna, în unu articulu plinu de spiritu patriotic, de cea mai acomodata formă de statu, uniunea personală între Germani și Ungari. Patrioti germani din Austria! Tineli-ve de standardul uniunii personale și sa-l avem prește totu loculu în fruntea nostră! —

Sa mai adaugem acă și evenimentul urmatioru ce s'a patrecutu nu de multu în Pest'a. Emigrantul magiaru Türr, a sositu, în Ungaria. Densulu calatoresce cu unu pasu-portu de generalul italiano în trebi comerciale, în tierile dunărei de josu. La sosirea lui în Pest'a, estrem'a stânga i-a făcutu ovăzii cu facile, la care ocazie, se intielege de sine, că cuvenitările nu a putut sa lipsesc. „Sănele Dile lui Napoleonu“ se încheia cuvenirea ce se tinu din partea ovăzuiștilor, „ca Ungaria numai unu barbatu are, căruia i da tota increderea, acăstă e Ludovicu Kossuth, mantuitorul nostru.“ Türr le respunse că acum nu e temporal de a atacă majoritatea, pentru că ea se află pre terenul constitutionalu. Candu se voru face alegeri noue, pote fi să se esprime pre cale legală. A fostu unu tempu candu se putea usioru castiga independentia tieriei cu armă în mâna. Scie Dile de ce tieră nu au vrutu sa se folosesc de ocazie, astăzi trebuie să se facă pre calea păcii. —

Kossuth inca totu nu se asiadă, elu tunu mereu cu scrisori cari nelinișcesc spiritele în Ungaria. Asiă în o scrisore din urma atacă partidă lui Deák pentru elaboratul afacerilor comune. Face pre colaboratoru dela „Pesti Napló“ ne bun și pre redactorul Kemény Sigismundu lu caracteriză de unu scriitoru poetisatoru de romantiuri. Elu invinovătăse pre deakisti, ca în mijlocul loru se află acei ce la 1849 au chiamat pre rusi în tierra și li s'au făcutu calaudi și amenintia că deca la voru silf, în scurtă vă sa descopere lucruri, cari deakistilor le voru fia neplacute. — Fiindu că e vorba de Kossuth și de chiamarea rusilor în Ungaria în 1849 sa nu trecește cu vederea următoarea scire:

Unu telegramu din Turinu sositu la Viena în 17 Septembrie dice, că după sciri sigure Kossuth aru fi avut la 1 Septembrie la Dieppe o întâlnire cu contele Stackelberg, ambasadoru russescu, și că Kossuth aru fi primitu dela cesta din urma o anticipație de 50,000 franci. Virgilu Szilágyi este în Berlinu pentru că sa lege cu regimulu prusianu asemenea negociații. — Kossuth se pur-

fica în public, ca nu era și avut nici o întâlnire cu ambasadorul rusesc; încă din Szilágyi elu se astă că emigrantul în Berlin, dar nu are nici o misiune din partea lui Kossuth.

„P. Hirnök“ afirma să fi audiu, ca Ludovicu Kossuth, pentru aceea să grabită a demintă asia în grabă în trevederea dela Dieppe, pentru că din partea stăngelui din Pest'a să făcutu bagatoriu de séma, ca e de mare nevoie unu dementi și asiă l'a să provoatu la o declarație fără amanare, ba se dice că demintirea i s'a tramesu formulata gătă din Pest'a. Această din cauza că armonieza (demintirea) cu dispusețiunile spiritelor precumpanitor din tiere, cari sunt ostile Russiei și pentru că acestă e unicul mijloc carele pote scuti numele lui Kossuth de totală de popularizare.

Ministeriul din Pest'a a incepută a lăua măsuri energice contră agitaționelor, ce erau îndreptate asupra-i și asiă opri mai antănu adunarea honvedilor la Aradu, după aceea a pasătu la cassarea manifestaționelor din congregaționele unor comitate.

Din politică din afara amintim mai întâi proiectul de adresa alu partidei liberale naționale din senatul federal unei nordice germane. În acela se arată partidă, multamita cu dispozițiunile luate de regale Prusiei, cari punu temeliu la unitatea națională și cauta cu cea mai deplina încercere în viitor, vediendu, ca în unul din statele germane de media-dî (Baden) s'a și datu esprezzione de conglasuire a intereselor materiale și ideale. Address'a exprima mai departe, că nu se teme de celelalte națiuni déjà unificate, ca voru cauta cu neîncredere către nașintele germane și nu voru dispută dreptul nemților la existența națională. „Esperintă trecutului a invetiatu pre popore a respectă dreptul egala pentru și la tōte și acătu buna starea unuia în adeveratul bine alu celu-laltu. Poporul germanu, insuflită de dorintia de a trăi în pace cu celelalte popore și de a-si regulă liberu și independentă sfacerile sale, este și decisu a aduce acestu dreptu nedisputabilu la valoare faptică, fia între ori-ce impregiurări.“

La marginea italienei se pregătesc lucruri momentuoase. Garibaldi emite urmatória proclamaționă:

Genestrelle 16 Sept. 1867.

Cătra români! Apelulu vostru cătra italieni nu se va perde. In Itali'a suntu multi peroletti (ultramontani), multi jesuiti, multi cari aducu sacriificii altariului pantecelui, dar e o mare mangaiere a puté dice, ca suntu și multi virtuosi dela San-Martino, multi bersagliieri a lui Ré d'Itali'a, multi urmatori ai celor trei sute de Fabii și unu restu din cei o mii dela Marsal'a, cari déca nu me iniștu au crescutu sute de mii de juni, a căroru unică temere e, ca zelul loru e pré mare pentru de a se face partasi de miserabilă gloria, carea nu stă

în alta, decâtă de a alunga soldarii și popii din Italia. Ceea ce privesc mijlocele pecuniarie, Italia a avut totudină nenorocirea, a fi destulu de avută spre a sustiné domni străini și de a ave intre bogatii ei — de acestă sum siguru — patrioti, cari voru înlesni vōue bogatele loru spende. — Susu dura români, înainte! frangeti lantiurile vostre de rasele apasatorilor vostri și spre prisosintia voru mai fi și italienii, cari sa participe la gloria văstra.

Alu vostru Garibaldi.

Cumca Garibaldi nu glumesce se vede din urmatórea declaratiune a regimului italianu: Ministeriul a urmarită cu atenție agitaționea, carea are de scopu, sub numele celu gloriosu alu Romei a aduce tiere acolo, incătu sa se vateme intelegerile internaționale să a-n-t-i-e prin una votu de parlamentu și onoreea națiunei. Ministeriul a vedutu cu durere detrimetele din aceste agitări și si tiné de detorintia a protege increderea publică și domni'a legei. Ministeriul, credinciosu declaratiunei sele date in, și primite de parlamentu, o va și implini într'u tōte. Ministeriul are incredere in intelepcionea și iubirea de patria a italienilor; candu înse s'arū incercă cine-va a se face vinovatul prin vătarea loialităției intelegerilor (internaționale), ministeriul nu va c-o-n-c-e-d-e asię ceva neci într'u nū modu și va lasă tōta responsabilitate acelora ce voru lucră dincontra.

„Gazete de France“ are unu telegramu, după care Garibaldi a demandată omenilor sei, cari au intrat în statul papei, că în 28 Septembre sa i-n-c-e-p-a. —

Unu articulu din „Siecle“ a alarmată in tempul din urma Parisulu. Multi sustinu ca articululu e derivat din condeinului Principelui Napoleonu. Articululu tratéza despre Poloni'a și e o manifestație a intregului personalu dela redactiunea diuariului pote celu mai cetitu din Franci'a. Unii dicu că articululu aru fi unu echu din conferintiele dela Salzburgu. Articululu e îndreptat contra Prusiei și Russiei și pledează petru restaurarea Poloniei.

Din Rom'a se telegraftă la 20 Sept. n. ca Pap'a a tăntu in Vaticanu unu consistoriu secretu, la care ocasiune s'a esprimată prin o alocuție asupra impregiurărilor de fată. Elu a condamnată in modu serbatorescu decretul regimului italiano privitor la bunurile bisericesci, — l'au dechirat de nula și au întăritu pedepsile ce se astă prescrise in asiediamintele bisericesci pentru casuri de aceste. Au datu anotaméi o carte ce a aparutu in Parisu sub titul'a „Curtea romana și Imperatul Maximiliu.“

Din București se telegrafă la diuariile vieneze ca acolo cerculéza sciri despre rescole și ca scirile aceste capata totu mai multă consistință. — Dupa cum se vede mai la vale in Iasi s'a fă-

cotu unu atentată asupr'a redactorului dela „Moldov'a.“ „W. Abendpost“ are o corespondință originală despre afacerea acăstă. — O coresp. la „S. BL“ da cu socotă că cameră României va fi convocată pră 3/15 Octobre și că celu dintănu proiectu de lege va fi despre înarmarea generală a tierei. — In 10 Septembrie a capetatu gard'a stindardele din mâinile Principelui cu mare solemnitate. —

Salisce, 10 Sept. (Focu.) In noaptea din 26 Augustu st. v. Sambata spre Dumineca intre orele 8 și 9, devenită in spația tōta populatiunea nu numai a Saliscei ci și a satelor desu învecinate prin erumperea focului, care prefacă in cenusia 3 case 4 șiuri și alte clădiri, ce s'a aflată lângă ele. Era ieri noaptea in 9 Sept. totu Sambata spre Dumineca și totu la acelu tempu, devenită populatiunea in spația și mai mare prin erumperea acelu elementu furiosu, care astădată nu se multiamă cu 3—4 clădiri, ci in tempu de 4 ore mistu locuințele cu apartamentele și tōta avereă a 25 familii, lasandu-le sub cerul liberu și la milă conlocutorilor. Stanila s'a potută pune numai prin laudabilă starință a c. r. gendarmerie și prin zelul locuitorilor de prin satele vecine, cari nu crutiara nemicu numai să ajute confratilor loru, cu tōte ca lipsă aparatele necesarii, pentru că numai comună Salisce poșede ună (?!! R.) prósca. — Pagub'a se urca la 100 mii f. v. a.

Barbată cu care s'a purtată la stangerea focului unu individ și cu deosebire: Constantin Grecu, 2 fi ai pelariului Andrasiu, soldatul licențiatu N. Marcu, invet. Alecsiu Nemesiu din Salisce, Macaveiu Berghi'a inv. și teol. N. Oancea, din Vale, la intemplarea d'antău și Par. D. Iosofu din Galesiu — merită tōta laud'a. —

M. Stoică,

Protocolul

siedintelor directiunii Asociației arădane pentru cultură poporului română tăntu in an. 1866/7.

Siedința X.

(Extraordinaria)

tăntu in Aradu in 24 Aug. n. 1867.

Președinte: Ioann Popoviciu Deseanu.

Membri oficiai: Emanuelu Misiciu percepto, Ioanne Goldisicu esactoru subst. și Julianu Grozescu notariu.

Membru asistentu: D. Al. Siandor.

89. Deschidiendu-se siedintă, se ceteșe și autentică protocolulu siedintiei trecute.

90. Dlu presedinte arendu cumea la ordinea dilei e defigerea terminului adunării generale a Asociației, după o desbatere mai indelungată și meritória, și adeca, luandu-se in considerație cum ca agendele pregătite la adunarea generală a A-

POEZIÓRA.

Despre poesi'a româna.

Condiția ideală a poesiei.

(„Convorbiri literare“)

(Urmare din nr. 71.)

In acestă trei poesii este o saptă de catastrofa, care însemna culminanța; însă culminanța există și acolo unde poetul arată numai impresii interioare. d. e.

Pe lacului surfatia Radi'a lunei se adapă, Rose palido 'mpletește Pintre tresti'a din apa.

Cerbi se preumbla lângă tieruri Susu la ceru catandu, la lăsii d'abiă se misca.

Paserca visandu. Ochiul meu se plăca'n lacrimi, Prin intrég'a-mi fire.

Că o rugaciune trece O dulce suvenire. (Trad. din N. Lenșu.)

Ce sburat ce vîjire! E unu pîlcu de ciocârlii! Multe flutura prin arbori, Alto sbură pre cîmpii;

Un'a susu la ceriu se urca

Pe scară cantului seu;

Insa cea mai cantărătă

S'a ascunsu in peptulu meu.

(trad. din Uhlandu)

Pentru susținerea opiniei noastre vomu cită acum, că și la paragrafii precedenți, căte-va exemple de poesi'i rele, a căroru erore consistă in neobservarea regulei de culminare.

Cea dintănu erore in aceasta privintia se poate comite prin lipsă totală de culminanță. Atunci strofele urmează unele după altele fără vre-o mesură, după care să se asiedie sirulu loru, și astă incătu strofă din mijlocu aru putea să fie totu astă de bine cea dintănu său cea din urma și poesi'a nu mai produce impressiunea unui intregu, ci a unei insărări de strofe desunite.

Angerelu sufletu curat! A ta rosióra fată, Tropu tinerelu delicat!

Mi scurtéza a mea viélia.

Darurile dela fire

Cu care esci înfrumusită,

Suntu mai susu de omenire,

Prea frumosă Afrodita!

Nici Minery'a nici Jun'a,

Ma nici frumos'a Diana,

Nu-e că tine nici un'a,

Nici a lui Venus ieón'a.

Lun'a e stralucitóre,

Insa ale sale radio

Nu-șu astă desfatatóre

Că deliot'a lá vadă.

Ai tei frumosi ochisori

Scotu ruge in ori-ce fată,

Precum face une-ori

Sorele in noru rosiatia.

De ale tale dulci cuvinte

De-aru fi inim'a de pétra,

Séu ori cătu de aspra minte

Totu se va muiá indata.

Ori-ce strofa din aceasta poesi'e, estrasa ierasi din multu-citat'a „Culescine“ a studentilor Oradiani, se poate scôte din sirulu seu și se poate pune in locul ori-cărei strofe anterioare séu posterioare, fără a schimbă impressiunea.

O alta erore in contră regulei noastre este lipsa gradării in culminare. Atunci partea cea mai însemnată a poesiei, impressiunea ei cea mai intensivă, se cuprinde déjà la inceputu, și totu ce urmează este numai o scadere a simțimentului: poesi'a nu merge spre culminanță, ci spre decadentia.

Simiu ca consuma fără incetare
Unu focu putințe sufletulu meu,
Cate odată in desperare

Uită chiaru vointă lui Dumnedieu.

Insasi natur'a adi me desparte
De o ființă ce o iubescu,
Si nu potu altfelu decâtă prin mōrtă

Ea lângă dens'a sa mai trăiescu.

Vai! suvenire de fericire

Inca pastră inim'a mea:

In tōte astă nemultiamire,

Căci eu de parte suspinu de ea.

societății sunt mult mai numeroase decum că a cele să se poată fini în tempu mai scurt, mai departe luându-se în drăptă considerația mai ales a acea impregurare momentosă, cumca cea mai mare parte a domnilor membrii în luna lui Septembrie sunt ocupati cu lucrările economice de campu, precum și cu culesul vîlitoru, din aceste considerații.

Să determinăm: că adunarea generală a Asociației să se întânească în 21 Octombrie nou și dîlele următoare, fiind de a se aduce acăstă la cunoștința publică prin foile romane, era presidiului adunării generale a se înștiință în seriu.

Ne mai fiind altu obiectu spre desbatere, cu acestea s'a radicat să se întândească.

Acestu protocolu s'a autenticat în siedința ordinaria din 8 Sept.

Miron Romanul m/p. directoru secund. Iulianu Grozescu m. p. Notariu.

Discursu rostitu la redeschiderea Curtei de cassațiune și justitia de Dlu Papiu Ilarianu.

(Capetu din nr. 71-72 și 72)

II. Responsabilitatea judecătorilor.

„Vorbii multu despre responsabilitatea funcționarilor administrativi, din cauza că ne lipsește încă o lege specială.

„Responsabilitatea judecătorilor numai cătă o voiu atinge; ea este atât de clară și atât de bine regulată prin legile noastre.

„Responsabilitatea criminală. Dupa procedura criminală (art. 491, etc.), judecătorii, că și ceilalți funcționari, pentru crime și delictă comise afară din funcție, se urmărescu și se judecă conform legii comune, incunoscându-se simplu ministrul justitiei.

„Înălță pentru crime și delictă comise în exercitiul funcției, judecătoriei se urmărescu și se judecă de curtile de Apel și de curtea de Casătioane, după distincțiunile ce face legea; și după unu modu de procedura stabilitu astfelu înălță neci delictul se nu remana nepedeștiu deră neci autoritatea său chiaru inocenția judecătorului, espusa său compromisa.

„Responsabilitatea civilă. De asemenea, procedura civilă (art. 305 sec.) regulăză în speciale responsabilitatea și urmărirea civilă a judecătorului. Ea arată atâtă casurile cătă și modulu acestei urmări. Principiu fundamental este totu art 998, și urmator din codicele civilă, asiă insă ca judecătorulu, afară de casurile anume determine prin lege, nu poate fi urmarita pentru o simplă erore de dreptu, de căcă nu e comisa din frauda său dolu, său de căcă nu constituie acea culpa grava și nescusabile,

quae dolo aequiparatur. De căcă culpa e atâtă de grava înălță sa se asemene cu dolulu, acăstă e o cestiune de apreciere a judecătorului, o cestiune de faptu.

„Responsabilitatea disciplinara. Numai puținu inteleptiesce și bine a regulatu legiuitorul nostru (legea organ. judecătorescă) și responsabilitatea disciplinara a judecătorilor.

„Aceste trei capete de legi d'abia mai lasă ceva de dorit u spre a putea avea o magistratură demna de acestu nume.

„Atâtă aveam să dicu astăzi despre responsabilitatea funcționarilor administrativi și judiciari.

„Înălță de a termină cauta se marturisim unu faptu, că responsabilitatea funcționarilor, chiar și a celor judecătorescă, pe lângă tōte bunele legi de urmărire ce avem în privirea acestor din urmă, lasă încă multă de dorit u România.

„Causele reului suntu multe, noi nu vomu atinge decătă acele ce ni se paru mai principale.

„Nu lipsesc o bona lege de admisibilitate, credeam că e neaperatu a se introduce cu o óra mai nainte esamenele de admisibilitate în funcționele judecătorescă. Concursului și esamenelor avem de a multiam excentră grefa ce face ornamentele acestei curți. Corpulu advocaților Români dejă numeroas în sinulu seu atâtă jurisconsulti destini, și cine aru putea contesta folosile unor esamene serioase pentru cei fără diplome. Aceea ce s'a gasit bunu și folositu pentru grefe, e indispensabilu pentru magistrati. Ministrul, după o asemenea lege de admisibilitate, n'ar numi în funcție judecătorescă decătă ómeni caru fi sustinutu probă juridica înaintea comisiunii permanente și neatarnata.

Cu chipulu acestă, scientia și incuragiașcoalele dedreptu s'ar meritul s'ar cresce numerul juristilor și aru scădă glotă postulantilor, numai astfelu magistratură aru ajunge demna de acestu nume, demna de increderea și stimă a cetățenilor. Principiu de inamovibilitate, inscrisă în legi d'ara încă neaplicată preste totu, numai în acestu chipu n'ar mai inspira nimenii neci o temere, din contra, lumea aru vedea atunci în neamovibilitatea judecătorilor ună din garanțiele cele mai tari ale independenței justitiei. Dreptul de numire a judecătorilor neamovibili aru putea fi temperat, ca în Belgia, prin presentarea unei liste de candidati din partea consiliului judecători, candidati caru aru putea fi luate decătă din numărul celor declarati admisibili conform legei.

„Astfelu, legea de admisibilitate ne-ar dă judecători capabili, legea de neamovibilitate aru garanță independență, iéra responsabilitatea aru asigură moralitatea justitiei. Atunci s'a-care aru tiné ca tăria la dreptul său, datoria și-aru împlinit-o cu scumpete, atunci responsabilitatea nu aru mai fi o literă moră, ci aru și sanctiunea reală și neevitabilă a datoriei.

Cum unu poetu adeverat, care simte în realitate și nu simulă numai, aru putea vre odata, după ce a inceputu a ne spune că este asiă de desperat, înălță vita pe Ddieu și vrea să se ucidă, să termine dicendu, că este nemultiamită și că suspira!

Asiă este de neaperata observarea culminanței crescende în poesia, înălță nu numai o erore capitală că cea precedenta, dar și unu singuru cuventu, care intrerupe gradatunea și o abate, pote nimici totu efectulu.

— Acela ce te iubescă

Suspina diu'a, năpătea mereu,
Să totu la tine densulu gandescă,
Căci esci în lume idolulu său.

Draga Eliso, a sea frumosetă
Să aru dă-o rosă pe chipulu tenu;
Să chiaru și crinulu a sale-albetie
Pe ceea-ce luce în sinulu tenu.

Asiă dă celă ce te iubescă,
I-ti pote spune într'unu cuventu.
Ca pentru tine densulu trăescă,
Căci esci unu angru p'acestu pamentu.

Credem că numai este de trebuitia a aduce și alte exemple de asemenea cuvinte fără sensu introdusa numai pentru a completa numărul silabelor din versu; căci în tōte colecționele de poesii romane se potu găsi în mare catalină și totdeună au de eseu de a face poesia imposibila. Ci ne ramane numai a trage concluziunea resumatorie din tōte esempele ce le-amu studiatu pâna acum în urmă teoriei despre condiționarea ideală a poesiei.

„Dreptu, datorie și respondere, mari minunate cuvinte, tu treime mantuitorie a tierei, basa unică a justitiei, e tempulu sa ajungi, cauta sa ajungi unu factu, unu adeveru neperitoriu în România, dă, sa nu aveam indoieala, justiția va fi ună din gloriele principali ale domniei lui Carol I."

D. presedinte, a respunsu la discursul dui procuror generalu, în terminii următoare:

„Domnule procuror generalu,

„Cunosceti ca în toti onii la redeschiderea siedintelor curtiei după vacanță, în urmă discursul de reintrare ce se pronuntia de on. ministeriu public cu ocasiunea acestei solemnități, urmează că respunsu și unu discursu din partea dui primu presedinte, în conformitatea art. 82 din legea organică a acestei curți; acăstă precum ve aduceti aminte s'a observat cu exactitate în anii trecuti; de astă data însă, pentru primă óra, o declaru cu parere de reu, se va derogă la acăstă regula din cauza ca discursul d-vostre fiindu-mi comunicat numai la 12 ale curentei sără, mi-a lipsit chiaru tempulu materialu pentru studiu unei materii atâtă de seriose.

„Astfelu dăra în lipsă atâtă a dui primu presedinte cătă și a d-lor presedinti de secțiuni fiindu chiamat de dreptu că membru mai vechin al acestui inaltu corpu la onorea de a ocupă într'unu modu forte provizoriu și cu totul memenantu fotoliul presidential, me voi margini în putine cuvinte a ve multiam, domnule procuror generalu, în numele curtiei, pentru savantul discursu pre care l'amu ascultat cu totii cu o vie satisfacție și care se va conservă în archivile curtiei; felicitandu-ve mai verlosu pentru alegerea unei materii atâtă de importantă și de unu interesu public necontestat, pre care a-ți sciutu a o trată cu atâtă elocuență și eruditie, și care, nu me indoiesc, va face obiectul unei seriose preocupări a Camerei noastre legislative viitoare. Astfelu voi termină, domnilor, declarandu deschis siedintele curtiei pre următoriul anu judiciar 1867 — 1868."

La 1 1/4 óra după amădi siedință s'a redicatu, și domnul presedinte a declarat stagiunea anului judiciar 1867 și 1868 deschisa.

Varietăți.

** Escentră Sea Comisariula regescu Péchy, după ce au visitat u unele părți ale Transilvaniei nordice s'a abatut și spre părțile mediului tierei. În 19 Sept. n. aflâmu ca a fostu în Blasius unde fu întempiat de capitulu cu Rvrdis. D. Canonicu Paafalvi în frunte. După o scurta petrecere Escel. Sea s'au intorsu la Aiudu de unde i-si continuă călătoria spre Abrudu.

Clusiu 19 Sept. Esc. Sea d. comisariu reg.

Dupa ce amu constatat în poesiele precedente, că se afă identitate intre ele și intre semnele caracteristice ale simfimentului și pasiunii, și totu odata ca în poesiele cele rele erore provină din ignorarea acestei identități: conchidem prin inducție, ceea ce afirmasem a priori, că poesiile a cea adeverată nu este decătă unu simfimentu său o pasiune, manifestate în forma estetică.

Recapitulandu acum tōte concluziunile, ce amu incercat ale demonstră în disertatiunea de fatia, dobândim următoarele idei principale asupra poesiile:

Poesia cere că o condiționă materiala a esenției ei imagini sensibile; ea condiționă ei ideala suntu similitente și pasiuni.

Din condiționă materiala se explică determinarea cuvintelor, epitetelor, personificările și comparațiunile juste și noue, și totdeodata regulă negativă, că poesiile să se ferescă de notiuni abstracte.

Din condiționă ideala se explică miscarea reprezentărilor, marirea obiectului și desvoltarea gradată spre culminare, și totdeodata regulă negativă, că poesiile să se ferescă de obiecte ale simplei reflectiuni.

Aceste adeverințe le-amu demonstrat, pe cătu se poate demonstră o materia estetică, atâtă prin cercetări teoretice, cătu și prin experiența din esempe.

Scopulu loru nu este și nu poate fi de a produce poeti: neci odata estetică nu a creatu frumosulu, precum neci odata logică nu a creatu adeverul. Dar scopulu loru este de a ne feri de mediocritate, care fără neci o chiamare interioară pre-

tindu a fi poeti, și acestu scopu lu pote ajunge estetică. Căci asemenea discipline au două mari folosé:

Ele indemnă intăru pe acelă, care are talentul inascatu, de a se perfecta în artă sea, desceptându-i atenționarea la multe particularități importante, pe care altfel le-aru și trecutu cu vederea;

Ele contribue al doilea, a dă publicului o măsură sigură pentru a distinge adeverul de erore și frumosulu de urtu.

In acăstă din urmă privinția ne-a parut importantă pentru noi o cercetare critica asupra poesiile romane. Căci mică nostra literatura poetică este în pericol de a confunda acea distingere elementara. Majoritatea poetilor romani nu merită numele ce să-lu usurpe: din productiunile loru se vede numai o fantasia séca de imagini originale și o inima gola de simțiri adeverate, și mai bine le aru și fostu loru și nouă, de căcă nu aru și luană penă în mâna și n'aru și latitu în publicu productiunile loru nedemne de limbagiul muselor. Căci de căcă lipsă de ori ce literatura este unul din semnele de barbarie a poporilor, o literatura falsă și urită este celu d'antău pasu spre degradarea culturei incepende.

Aci devine primă datoria a sciinției de a se opune incontră reului contagiosu. O critica serioasă trebuie să are modele bune căte au mai remasă și să le distingă de cele rele, și, curățindu astfel literatură de abundanța erorilor, să prepare juncii generaționi unu campu liber pentru îndreptare.

T. Majorescu.

a plecatu a visită partea nordica a tierei, și în Gherla visită în 16 prinsorile de acolo, iar prandiu la avu la Eppula gr. cat. Se crede, ca Esc. Sea va cercetă și districtulu Nasendului. — „G. Tr.“

* * * (Petru ad vocatura.) Foi'a oficiala publica unu emis ministerialu din 7 Septembrie, prin carele se da voia ae a eserită advocatură fia-cărui cive transilvanu său ungurénu, carele au absolvit studiele de drepturi și a făcutu esamenele teoretice prescrise, în fine carii pre lângă acestea, după o praxa de doi ani aușauntu esamenului advocatului și au primitu diplom'a de advocatu.

* * * Comisiunea pentru afaceri de codificări (la diet'a din Pest'a) s'a constituitu. Președinte e Alecsiu D o z s a și notariu Ludovicu Horváth.

* * * Me h a l'a (lângă Temisióra) 4/16 Sept. în nr. 95 amu spusu ca comisiunea mista pentru despartirea de ierarchi'a serba a fostu la noi, N'amu potutu spune atunci resultatulu căci protocolulu trebuie sa se asterna numai congregatiunei comitatense.

In 2 l. c. s'a inceputu congregatiunea și in 6 l. c. veni la desbatere protocolele acelor comisiuni făcute in mai multe comune. Ne partinéu și streinii. Din ai nostri fura de fatia Rvrn. D. Prot. Dregiciu și Dr. Ratiu. Serbii aveau numai pre ad. cons. Sandiciu. Resultatulu fu: in Chinezu, Mehala și Fenlacu se fia beserecile a romanilor si se desdauneze pre serbi. Sandiciu protestă la Mehala, inse nu pote aretă dreptu serbescu.

In Becichereculu micu poporatiunea e cam egală. Neci o parte nu e in stare a multiam pre cea lalta, deci s'a decis: biserici'a remane snb ierarchi'a serbescă, romanii capeta unu preotu pendiente dela ierarchi'a română, s. liturgia se va tiné românesce in o septemana in ceealata serbesce.

Onore dloru Dregiciu și Ratiu. S'a luptat romanesc. Decisiunile congregatiunii au plecatu la ministeriu spre intarire. Ne mai lipsesce unu preotu romanu desceptu care sa ne scia conduce si in cele politice, si atunci noi vomu fi romania de energie. I. Nicolaeviciu. „Alb.“

* * * Iasi 7 Sept. In sér'a de 3 Septembre liniscea publica a fostu turburata intr'unu modu barbaru. D T. Bolduru Latișescu au fostu atacatu in circulu Hulmann, si maltratatu in modulu celu mai nedemnu, asiā incătu vieti'a sea a fostu pusa in periculu. Marturi oculari spanu ca doi oficeri DD. Parisu și Slatinénu laru si lovitu cei d'antău, pe urma si căti-va militari de grade inferiore. Cateva persoane carele se gaseau fatia si carele s'au incercat a trage pe D. Latișescu din manele acelor militari, au fostu respinse cu brutalitate si unele din ele batute chiaru. Publicul a vediut cu mirare si cu indignatiune totuodata imposibilitatea politiei si mai alesu a D. Prefectu Sihleanu, siefului, sub ochii cărui'a s'a petrecutu acesta crancena scena, pe candu unii strigau ca s'a aprinsu circulu si altii ca a scapatu unu leu din cusica.

D. Latișescu transportatul că mortu la ospitalul S. Spiridonu, unde D. Dr. Russu, cu cunoscuta sea ghibacia si umanitate ia datu cele intai ingrijiri, fu dusu de aici la locuinta sea in strad'a Mare intovarasiti de unu publicu numerosu si indignat. Iritatiunea ajunsu la culme s'a linișcuita gratia interventiunei energice a D. Procuror generalu Manu, carele a sositu indata dupa D. Negruți. Si aice O. Prefectu alu politiei n'a sositu de cătu pe la orele $1\frac{1}{2}$ de nopte, după ce tota lumea adunata se departase si pe candu se procedă liniscutu la instructiune.

A dou'a di o intr'unire dei cetătieni la Primaie au incheiatu unu procesu verbalu, ce publicam mai departe, prin carele s'a alesu si au insarcinatu pe Domnū Const. Sutiu, Grigorie Sturz'a si Iorgu Cigara a redijă o tanguire si a merge ei in persoana sa erate M. S. Domnitorului profund'ingrijire si nelinisco a cetătienilor. De-si căti-va reuvoitori s'a incercat sa turbure caracterulu pasnicu alu acestei intr'uniri, liniscea a fostu insa deplina in tota durat'a ei.

Instructiunea acestei triste afaceri se urmăza cu energia, si speram ca justitia va pedepsi cu asprime pe faptuitorii. Ne oprim aice acceptandu resultatulu instructiunei; vomu reveni insa indata ce ea va fi terminata. „G. d., I.“

* * * Epidemia de viete. Din o scire de la 14 Sept. n. din Hr. Zlg. afămu ca epidem'a de viete domnesc in trei jurisdictiuni a le Transilvaniie, in districtulu Brasovului, comitatulu Albei superioare si in Trei-Scaune (Haromszek).

* * * Brasovu 20 Sept. Din cau'a latfrii boli de vite, care totu nu mai incéta neci pe aici, in r. Guberniu a demandat la tota deregatoriele politice, ca sa se opresca transporturile si comunicatiunea cu vite cornute de pe locurile, unde sa aflu bol'a, care dela tergulu tinutu in Presmireu si Makfalva, s'a latit in districtulu Fagarasiului, scaunulu Odorbeiu, Muresului, Ciucului si Trei-scauneloru; si in tota localitățile acestea se opresce si tinerea tergului de vite — „G. Tr.“

Nr. 147—1867.

Concursu.

Comit. Asoc. tranne române conformu concluzui adusu in siedint'a III a ad. gen. tinuta la Clusiu in 28 Augustu a. c. p. XXVIII. publica prin acēst'a concursu pentru două premia de cete 25 fl. v. a. destinate pentru acei invetitori comunali, cari pâna la ad. gen. viitoria a Asoc. voru dovedi, ca au prasit u mai multi oltoi.

Concurrentii resp. au de a-si tramite pâna la 1 Aug. 1868 la Comit. Asoc. concursele resp. despre prasirea oltoilor, provedeute cu documente demne de tota credint'a despre numerulu felului, si calitatea oltoilor prasiti, spre a se pute substerne viitoriei ad. gen. conformu decisiunie mai susu amintite *).

Din siedint'a Comit. Asoc. tranne române tinuta la Sabiu in 18 Sept. 1867. 22—1

* * * Celealte diuarie române inca suntu rugate a publica in colonele sele acestu concursu.

Nr. 147—1867.

Publicare de concursu.

In urmarea si in intielesulu concluzului ad. gen. a Asoc. tranne tinuta la Clusiu in 28 Augustu c. n. a. c. siedint'a a III. p. XXVIII. subscrisulu Comit. publica prin acēst'a concursu pentru două stipendia si anume unulu de cete 100 fl. destinat pentru un ascultatoriu de drepturi afara din patria, la vre-o Universitate, altulu de 80 fl. v. a. destinat pentru un ascultatoriu de drepturi in patria. Terminulu se desige la acestu concursu pre 1 Novembrie c. n. a. c.

Aspiratorii la susu numitele stipendia, voru avea pâna la designtu terminu a-si asterne la Comit. Asoc. tranne petitionile sele provedeute: a) cu attestat de botezu; b) testimoniu scolasticu despre progressulu in studia, cum si despre purtarea morale, in urma c) cu testimoniu demnu de credint'a despre lipsirea mijlocelor necesaria spre a pute continua studiile *).

Din siedint'a Comit. Asociatiunei tranne române tinuta la Sabiu in 18 Sept. 1867. Nr. 17—2

* * * Celealte diuarie române inca suntu rugate a publica in colonele sele acestu concursu.

Nr. 16—2

Concursu.

Spre ocuparea statuinei de invetitoriu la scola comunala gr. or. din Danesiu se deschide concursu pâna in 25 Septembre a. c. st. v.

Cu acēst'a statuine suntu impreunate urmatorele emolumente:

in bani 30 fl. v. a. in bucate 70 ferdele de cucuruzu, $\frac{1}{2}$ jugeru de aratura, un'a grădina de leguma, cuartiru liberu si lemne de ajunsu.

Doritorii de a ocupă acēsta statuine sa-si trame pâna la terminulu de susu la subscrisulu:

a) Atestatu de botezu ca suntu de religia gr. or.

b) Testimonie loru secolastice ca au absoluit ce-lu putin 2-3 clase gimnasiale si cursulu pedagogicu cu succesu bunu,

c) Atestatu despre purtările loru morale si politice.

Cei, cari sciu cantările bisericesci se voru prefera.

Sighisióra 26 Augustu 1867.

Inspectoratulu distr. scol. gr. or. alu Sighisiorei.

Zacharie Boiu Protop.

si Insp. scol. distr.

Nr. 15—3

Citatiune edictala.

Angelu N. Teclu din Brasovu, de legea gr. or., carele tocmai candu aru si debitu sa-si dea responsulu seu la actua de procesu divortiale a socii sele Revec'a Th. Moldovanu totu din Brasovu de relegea gr. or., s'a facutu nevedintu, asiā incătu din lun'a lui Maiu 1866 nu se scie unde se afla, este prin acēst'a citatu, ca in terminu de uu anu si o di, dela datulu prezint, sa se infatisiedie inaintea forului matrimoniale aici subscrisu, căci la din contra se va decide divortulu cerutu de soci'a sea si in absența lui.

Brasovu 26 Augustu 1867.

Forulu matrimoniale alu Tractului protopopescu I. alu Brasovului.

Iosif Baracu Protopopu.